

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

ΕΤΟΣ ΚΕ΄.

ΑΡΙΘ.— 38

ΑΛΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ 24 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1905

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ

Καθ' ὅλον τὸ ὄθωμαν. κράτος μετὰ τὰ ἀρ. 5
διὰ τὸν κατώτερον κλήρον καὶ τοὺς δημοδιδασκ. 3
ἐν τῷ ἔξωτερικῷ φράγκα χρυσᾷ 25

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

+ Ὁ Γάνου καὶ Χώρας ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (πρόεδρος)
+ Ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ (ταμίας)
+ Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ. Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐπιστολὴ πατριάρχου πρώην Ἱεροσολύμων κ. Νικοδήμου
— Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Θ. Οὐσπένσκι, Νικηφόρος ὁ Θεο-
πόκης — Ὑπὲρ τὸ Ἰωάννη Σκαλτσούνου ἀπολογητῆς ; —
Χριστιανικαὶ ἀρχαιοτάτες — Βιβλιολογία — Κεντρ. Ἐκπαίδ.
Ἐπιτροπὴ — Οἶκ. Πατριαρχεῖον Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς τῶν ἐπισήμων
γραμμάτων περὶ τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Παναγίου
Τάφου, δημοσιεύομεν καὶ τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν τοῦ
μακαριωτάτου πατριάρχου πρώην Ἱεροσολύμων κ.
Νικοδήμου πρὸς τὸν νῦν προεδρεύοντα τῆς Ἐκ-
κλησίας τῆς Ἀγίας Σιών μακαριώτατον πατριάρ-
χην κ. Δαμιανόν.

Μακαριώτατε, θειώτατε καὶ ἀγιώτατε πατριάρχᾳ
τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστί-
νης, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὴ ἀδελφεὰ καὶ ἀνδρα-
γαγὴ τῆς ἡμῶν Μετροπόλεως, κύριε Δαμιανέ, τὴν
ὑμετέραν περιπόθητον Μακαριότητα ἀδελφικῶς πε-
ριτυνῶμεθα.

Καίπερ ἀπὸ μακροῦ χρόνου μακρὰν τῆς ἱερᾶς ἡ-
μῶν μετανόας ἐψηυχάζοντες, οὐ διαλείπομεν ὅμως
ἀείποτε τῶν ἱερῶν αὐτῆς στοχαζόμενοι συμφερόντων,
καθ' ὃ ἔχομεν ἱερὸν καθήκον ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἀ-

δελρότητος, ἥ ἐκ παιδων, θεῖα εὐδοκία, καθωσιώθη-
μεν καὶ ὑπὲρ ἧς προθύμως καὶ τὰς ὑπολειπομένας ἡ-
μῶν δυνάμεις, ὡς γινώσκει ἡ ὑμετέρᾳ Μακαριότητι
δικαιθήμεθα. Διὰ ταῦτα ἀείποτε παρακολουθοῦντες
μετ' ἐνδιχρόντος τὰς πρὸς διόρθωσιν τῆς οἰκονομι-
κῆς δυσπραχίας τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ ἐνεργείας τῆς
ὑμετέρας Μακαριότητος, ἐνθέρμους ἀνχέμπομεν τῷ
Θεῷ δεήτεις ὑπὲρ εὐδοκίᾳς ἔργου σκοποῦντος αὐτὴν
τῆς τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ διάσωσιν καὶ ἐν τῇ
Ἀγίᾳ Γῇ σκόπιμον δράσιν, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν
ἀειμνήτων ἡμῶν πατέρων καὶ προκατόχων, οἵτινες
ἐν μέσῳ χρόνων χαλεπῶν συνέπηξαν καὶ ἐστερέωσαν
τὸν ἱερὸν ἡμῶν οἶκον, οὐ προστάτης καὶ πατριάρχης
ἡ ὑμετέρᾳ Μακαριότητι τῇ βουλῇ τοῦ Κυρίου ἐκλήθη.

Ἐχόντες τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ ὑμετέρᾳ Μακαριό-
τητος μεριμνᾷ περὶ τῆς πραγματικῆς ἀνορθώσεως τῶν
οἰκονομικῶν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ καὶ ἐκ τῶν πρὸ
τριετίας κατὰ τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν αὐτῆς προφορι-
κῶν καὶ ἀδελφικῶν αὐτῆς πρὸς ἡμᾶς ἀναικινώσεων
ἐκτιμῶντες τὸν ἀκριβῆ Αὐτῆς ζῆλον καὶ τὴν φιλά-
δελφον γνώμην πρὸς ὀριστικὴν λύσιν τοῦ οἰκονομικοῦ
τοῦ Παναγίου Τάφου προβλήματος, ὅπερ συγκινεῖ οὐ
μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλη-
σίαν καὶ ἰδίᾳ τὸ εὐσεβὲς καὶ φιλόχριστον ἡμῶν Γένος,

ἀποτεινόμεθα μετὰ παρησίας ἀδελφικῆς πρὸς Αὐτήν, ἵνα ἀπλῶς ἐκφράσωμεν γνώμην ἀδελφικὴν πρεσβυτέρου ἀδελφοῦ ἀγιοταμίτου, τὴν ὑποῖαν ὑπαγορεύει μόνον ἐνδόμυχος πεποιθήσις καὶ ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων, ἀνευ πάσης ἄλλης οἰκισθῆποτε ἀφορμῆς.

Τὴν διὰ πωλήσεως ἀπαλλοτριώσιν τῶν ἐν Βουκοβίῃ κτημάτων τοῦ Παναγίου Τάφου θεωροῦμεν ὡς ἀσύφορον καὶ ὡς ζήτημα ἀρχῆς καὶ ὡς ἐκ τῶν ποικίλων ἀποτελεσμάτων, ἅτινα δύνανται ἐπενεγκεῖν εἰς τὰ φρονήματα καὶ τὰς σκέψεις τῶν εἰλικρινῶς ὑπὲρ τοῦ Παναγίου Τάφου ἐνδιαφερομένων. Ἡ μετριότης ἡμῶν καὶ περὶ τῶν κτημάτων τούτων καὶ περὶ ἄλλων ἐπράξαμεν, θεῖα συνάρσει, ὅτι ἡ ἀσθένεια ἡμῶν ἐπέτρεπεν, ἵνα δικτηρήσωμεν αὐτὰ ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ, ἔχοντες τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ὑπὸ οἰκισθῆποτε μορφήν ἀποξένωσις τῶν κτημάτων τούτων ἦν ἡμῖν ἀπηγορευμένη καὶ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς θελήσεως τῶν εὐσεβῶν δωρητῶν καὶ ὑπὸ τῶν διατάξεων τῶν ἀειμνήστων ἡμῶν προκατόχων.

Ταύτην ἡμῶν τὴν γνώμην ἀνακοινοῦμενοι μετ' ἀδελφικῆς παρησίας τῇ ὑμετέρᾳ Μακαριότητι, τρέφομεν τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ ὑμετέρα Μακαριότης ἐν τῇ συνέσει Αὐτῆς ἐκτιμήσει τὸ ἀδελφικὸν θάρρος, μεθ' οὗ ἐνομίσκαμεν καθήκον ἵνα δικτυπώσωμεν αὐτὸ, καὶ δεόμεθα τοῦ Ὑψίστου ἵνα ἐνισχύσῃ Αὐτὴν πρὸς λύσιν τοῦ οἰκονομικοῦ ζητήματος τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Ἀδελφότητος, εἰς δόξαν Χριστοῦ καὶ σωτηρίαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ.

Κατασπαζόμενοι Αὐτὴν ἐν φιλήματι ἀγίῳ δικτελοῦμεν,

τῆς ὑμετέρας Θ. Μακαριότητος ἀγαπητὸς

ἀδελφὸς καὶ ὁλοπρόθυμος

† ὁ πρῶην Ἱεροσολύμων ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ἐν νήσῳ Χάλκη,

τῇ 31 αὐγούστου 1905.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἱερὰ Σύνοδος. — Τῇ ἐσπέρᾳ τῆς δευτέρας ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ σιδηροδρομικῶς διὰ Τσατάλτσας ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Σηλυβρίας κ. Διονύσιος, ἐπαναλαβὼν τὰ ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ καθήκοντα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς συνοδικῆς συνεδρίας τῆς ἐπιούσης, τρίτης.

Κοινὴ συνέδρια. — Τῇ δευτέρᾳ συνῆλθον εἰς σύσκεψιν κοινὴν ἐπὶ σπουδαίων ζητημάτων γενι-

κωτέρου χαρακτῆρος ἡ ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ἑθν. Μ. Συμβούλιον. Ἐν τῇ συνεδρίᾳ ταύτῃ ἐνεκρίθη νὰ διαβιβασθῶσιν ἐγγράφως ταῖς οἰκογενείαις Εὐγενίδου καὶ Ζαρίφη τὰ συλλυπητήρια τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τῷ ἐπελθόντι αὐταῖς δυστυχίᾳ.

Μητρόπολις Χαλκιδόνης. — Τῇ νυκτὶ τῆς τρίτης πρὸς τὴν τετάρτην, πυρκαϊᾶς ἐκραγείσης ἐν Χαλκιδόνι, παρανάλωμα τοῦ πυρὸς ἐγένετο τὸ ἰδιωτικὸν οἶκημα, ἐν ᾧ ἀπὸ ἐγνεαστίας διέμενεν ὁ μητροπολίτης καὶ τὰ γραφεῖα τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Χαλκιδόνης, ἧς τὰ ἀρχεῖα διεσώθησαν.

Μητρόπολις Ἀδριανουπόλεως. — Ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει πυρκαϊᾶς, ὑπὲρ ὧν πανταχοῦ συμπαθείας αἰσθήματα ἐξεδηλώθησαν, ἐγένοντο μέχρι σήμερον αἱ ἐξῆς συνδρομαί. Πλὴν τῆς χορηγίας τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου καὶ τῶν συνδρομῶν τῶν σεβ. συνοδικῶν καὶ τῶν ἀξιοτίμων συμβούλων, ἃς ἐξηγγείλαμεν ἥδη, συνεισήνεγκον μέχρι σήμερον αἱ εὐγενέσταται κυρίαι Ἑλένη Γεωργίου Ζαρίφη λίρας τουρκικὰς 100 — Λοξάνδρα Α. Μαυρογορδάτου 50 — Σοφία Ὁδ. Νεγρεπόντη 25 γαλλικὰς — Θηρεσία Α. Βλαστοῦ 25 — οἱ ἐρίτιμοι κκ. Περικλῆς Γ. Ζαρίφης καὶ Εὐστάθιος Εὐγενίδης ἀνὰ 250 τουρκικὰς — Λεωνίδας Γ. Ζαρίφης 100 — ἀνωδύμως διὰ χειρὸς Θ. Α. Μαυρογορδάτου 100 — Θ. Α. Μαυρογορδάτος καὶ Παντολέων Α. Μαυρογορδάτος ἀνὰ 50 — Συμεὼν ἐφέντης Σινιόσογλους 50 — Κ. Α. Κατσιγράφας καὶ Σ. Α. Σιδερίδης ἀνὰ 25 — ὁ κ. Κ. Β. 20 λίρας τουρκικὰς — οἱ κκ. Γεῖο Ἀρβανιτίδου 15 — Τράπεζα Ἀθηνῶν, Τράπεζα Βιομηχανικὴ καὶ Τράπεζα Μιτυλήνης, ἀνὰ 10. Καὶ ἀλλαχόθεν δ' ἀγγέλλονται συστάσεις ἐπιτροπειῶν καὶ συνδρομῶν εἰσπράξεις, αἵτινες εὐχόμεθα ν' ἀποδειχθῶσιν ἀντάξια τῶν θερμῶν πρὸς τοὺς παθόντας συμπαθειῶν καὶ τῆς σημασίας, ἣν ἡ ὁμογενὴς κοινωνία τῆς θρακικῆς μεγαλοπόλεως κέκτηται.

Μητρόπολις Βερροίας. — Ἐπιστολαὶ ἐκ Βερροίας πιστοποιοῦσι τὴν εἰς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἀφοσίωσιν τοῦ χωρίου Σκορπιλιοῦ, ὅπερ κατὰ καιροὺς ἐπέτρεχον ρουμανικαὶ συμμορίαὶ προσηλυτευτῶν. Πλείονες τῶν ἐννεακισχιλίων ὀρθοδόξων λαλούντων τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν ρουμανικὴν γλῶσσαν ἐκόηλοῦσι καὶ ἐγγράφως τὴν εἰς τὰ πατρία ἐμμόνην.

Μητρόπολις Λήμνου.— Καθὰ τηλεγραφικῶς ἠγγεῖλε τῇ Ἐκκλησίᾳ ὁ πανιερ μητροπολίτης Λήμνου καὶ Ἀγίου Εὐστρατίου κ. Διόδωρος, ἀναχωρήσας ἐκ Λήμνου ἀφίκετο τὴν τρίτην εἰς Σμύρνην, ὅπως ἐκείθεν μεταβῇ εἰς Ρόδον, ἔδραν τῆς νομαρχίας τοῦ Αἰγαίου, χάριν ἐπαρχιακῶν ὑποθέσεων.

Μητρόπολις Χαλδίας.— Συζητηθεὶς καὶ ἐπικυρωθεὶς ἐν ἐπαρχιακῇ συνελεύσει κατὰ τὸν λήξαντα αὐγουστον ὁ Κανονισμὸς τοῦ τμήματος Ἀργυρουπόλεως τῆς ἐπαρχίας Χαλδίας καὶ Χερροϊάνων ἐξεδόθη εἰς φυλλάδιον τύποις πατριαρχικοῖς. Ὡς ἐν αὐτῷ βλέπομεν, τὸ τμήμα Ἀργυρουπόλεως περιλαμβάνει τὰς κοινότητας Ἀργυρουπόλεως, Κρώμνης, Μουζαίνης, Τορροῦζ, Χερροϊάνων καὶ Κιουρδουνίου, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τε τῆς πόλεως ταύτης, δύο κωμοπόλεων καὶ τεσσαράκοντα ἐξ χωρίων. Ἐν τῷ κανονισμῷ καθορίζονται τὰ περὶ συνελεύσεων καὶ τῶν κοινοτικῶν ἀρχῶν, τὰ δικαιώματα τῶν ἐκλογέων καὶ τῶν ἐκλεξιμῶν, τὰ περὶ μικτοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου, τὰ περὶ ἐκπαιδευτικῆς ἐπιτροπῆς, περὶ ναῶν, σχολείων καὶ διδασκάλων.

Μητρόπολις Ἡλίουπόλεως.— Εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας σταλεῖσαν τῷ πανιερ. μητροπολίτῃ Ἡλίουπόλεως καὶ Θυατείρων κ. Ταρασίῳ, περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς καταστάσεως δεκαεπτὰ χωρίων τοῦ τμήματος Καρίας, ὁ πανιερ. μητροπολίτης ἀπαντῶν βεβαίως ὅτι τῶν δώδεκα καὶ ὄχι δεκαεπτὰ κοινοτήτων Καρίας αἱ μὲν ὀκτὼ, ὀλιγάριθμοι καὶ πτωχαὶ, κέκτονται καὶ ναοὺς καὶ γραμματοδιδασκαλεῖα, αἱ δὲ κοινότητες Μούγλων, Μυλάσσων, Μανδαλιᾶς καὶ Ἀλικαρνασσοῦ (Βουδρουμίου) διατηροῦσι καὶ σχολὰς ἀρρέων καὶ θηλέων καὶ ναοὺς, ἡ δὲ τῶν Μούγλων καὶ σχολαρχεῖον, ἔχουσα ἅμα καὶ Σύλλογον Φιλεκπαιδευτικὸν καὶ Θρησκευτικὴν Ἀδελφότητα. Τὰς κοινότητας ἐπισκέπτεται συνεχῶς ὁ μητροπολίτης Ἡλίουπόλεως συνεργαζόμενος μετὰ τῶν κατοίκων πρὸς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν προαγωγὴν καὶ διόρθωσιν τῶν κοινοτικῶν καθιδρυμάτων.

Ἐξαρχία Μετζόβου.— Ἡ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολιτῶν Σισανίου καὶ Βελλᾶς ἐπιτροπεῖα πρὸς μελέτην τοῦ κοινοτικοῦ κανονισμοῦ τῆς πατριαρχικῆς ἐξαρχίας Μετζόβου ὑπέβαλε τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ τῇ 21 τοῦ μηνὸς τούτου τὴν ἔκθεσιν αὐτῆς, ἀποδεκτὴν γενομένην. Ἐπὶ

τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐξάρχου πρὸς τιμωρίαν τῶν πταιόντων ἱερέων διχογνωμοῦσης τῆς ἐπιτροπείας, ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφώνησε ὅτι, κατ' ἐπιτροπὴν πατριαρχικὴν, ὁ ἐξαρχος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καθιστᾷ ἀργοὺς τοὺς ἐν τῇ ἐνορίᾳ τῆς ἐξαρχίας ταύτης ἱερεῖς, ἐὰν ἡ ἀνάγκη.

Ὁφθίκια πατριαρχικῆς αὐλῆς.— Ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ὁμοθυμῶς ἐπεκροτήθη ἡ ἀνακοίνωσις τῆς Α.Θ.Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου περὶ τῆς εἰς τὸν ἐρίτιμον κ. Ζήσιν Θ. Ζήσιν ἀπονομῆς ἐκκλησιαστικοῦ ὀφθικίου, βραβευομένης οὕτω τῆς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἡμῶν πραγμάτων πολυετοῦς καὶ λυσιτελοῦς αὐτοῦ ἐργασίας.

Δωρεαὶ Ε. Εὐγενίδου.— Δι' ἐπιστολῆς τοῦ ἀξιοτίμου κ. Στ. Ε. Εὐγενίδου ἠγγέλθη τῇ Α.Θ.Π. ὅτι ὁ ἐρίτιμος αὐτοῦ πατὴρ Εὐστάθιος δωρεῖται 500 μὲν λίρας ὑπὲρ τῶν ἐκθέτων τοῦ Σταυροδρομίου, 250 ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς ἐν Ἀδριανουπόλει πυρκαϊᾶς καὶ 200 διὰ ἀγαθοεργῶν σκοποῦς, δοθησομένης διὰ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

Ἐθνικὸν Ἰωακείμιον Παρθεναγωγεῖον.— Λήξαντος τοῦ χρόνου τῆς ἐφορείας τοῦ ἔλλογ. καθηγητοῦ κ. Κορνηλίου Σπαθάρη, διωρίσθη ἔφορος τοῦ Ἐθν. Ἰωακείμιου παρθεναγωγείου χθὲς ὑπὸ τοῦ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς ἐνδοξ. Β. Μυστακίδης ἐφέντης—Παρεκλήθη ἐπίσης ἵνα παραμείνῃ ἐφορεύων ὁ ἀξιοτίμος κ. Φρ. Μεζίκης.

Ἐθνικὰ φιλανθρ. Καταστήματα.— Ἐν τῇ κοινῇ συνεδρίᾳ Συνόδου καὶ Συμβουλίου τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ, μέλος τῆς ἐφορίας τῶν Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων ἐξελέγη ὁ ἀξιοτίμος κ. Σόλων Γ. Καζανόβας.

Ἀρχιγενεῖα ἐκπαιδευτήρια.— Μέλη τῆς ἐφορίας τῶν Ἀρχιγενεῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐξελέγησαν ἐν Ἐπιβάταις οἱ κκ. Χρ. Βασιάδης ἐκ τῶν ἐκεῖσε καὶ Βασ. Κούπατζης, ἐκ τῶν ἐνταῦθα διαμενόντων ἐπιβατηρίων. Τῶν δύο τούτων ἡ ἐκλογὴ ὑπεβλήθη τῷ Δ. Ἐθν. Μ. Συμβουλίῳ καὶ ἐπεκυρώθη.

Ἀφίξεις.— Ἀφίκετο ἐκ τῶν ἐν Ἀρμουτλῇ λουτρῶν ὁ πανιερ. μητροπολίτης πρῶν Δεβρῶν καὶ Βελισσοῦ κ. Ἀνθίμος.

Ἀδελφότης τοῦ κλήρου.— Ἐξετυπώθη ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου, τὴν πατριαρχικὴν φέρων ἔγκρισιν, ὁ Κανονισμὸς τῆς ἐν Κων-

πόλει Ἀδελφότητος τοῦ κλήρου, περιέχων 22 ἄρθρα, καὶ ἰσχύων ἐπὶ τριετίαν, μέχρι τοῦ φεβρουαρίου τοῦ 1808.

Ἐπισκέψεις. — Τὴν παρελθοῦσαν ἐβδομάδα ἐπεσκέψαντο τὴν Α. Θ. Π. ὁ α' διερχομὲνός τῆς Γερμανικῆς πρεσβείας κ. Γῆς, ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἡγεμονίας Σάμου κ. Ἀλεξ. Γάγκος καὶ ὁ παρεπιδημῶν ἐνταῦθα δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Σ. Μερκούρης, ὃν ἐκ μέρους τῆς Α. Θ. Π. ἀντεπεσκέψατο ὁ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσύγκελλος. — Τῇ κυριακῇ καθὼς καὶ χθὲς ἡ Α. Θ. Π. ἐπεσκέψατο ἐν Νεοχωρίῳ τὸν κ. Εὐστ. Εὐγενίδην.

Ὀνομαστικαὶ ἐορταί. — Τῇ κυριακῇ τηλεγραφικῶς ἡ Α. Θ. Π. ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης συνεχάρη τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Κρήτης κ. Εὐμενίῳ, ἄγοντι τὴν ὀνομαστικὴν ἐορτὴν αὐτοῦ. — Τῇ τρίτῃ, μνήμη τοῦ ἁγίου μάρτυρος Εὐσταθίου ἡ Α. Θ. Π. ἐτέλεσε τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ναίσκει τῶν πατριαρχικῶν κελλίων δευθεῖς ὑπὲρ ὑγείας τοῦ ἐριτίμου κ. Εὐσταθίου Εὐγενίδου καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ.

Σχέδιον Δικονομικῶν Ὁδηγιῶν. — Ἐν τῇ κοινῇ συνεδρίᾳ τῶν Δύο Σωμάτων, ληφθέντος ὑπ' ὄψιν τοῦ γνωστοῦ σχεδίου τῶν Δικονομικῶν Ὁδηγιῶν, ὅπερ εἶχεν ἐκπονήσει συνοπτικώτερον τῶν ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν τοιούτων ἐπιτροπεία τριμελὴς πρὸ διετίας σχεδόν, ἐνεκρίθη ἵνα τό τε ἔργον τοῦτο καθὼς καὶ αἱ ἐν ἰσχύϊ Δικονομικαὶ Ὁδηγαὶ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν μελέτην τριῶν παρ' ἡμῖν νομομαθῶν, συμπληρούντων τὸ ὑπάρχον ἢ συνταττόντων ἕτερον σύμφωνον ταῖς ἀνάγκαις καὶ τῇ λειτουργίᾳ τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις καὶ ταῖς μητροπόλεσι δικαστηρίων. Μέλη τῆς ἐπιτροπείας ταύτης, ὑπὸ πρόεδρον τὸν σεβασμ. μητροπολίτην Πισιδείας κ. Γεράσιμον, διωρίσθησαν οἱ διδάκτορες καὶ δικηγόροι κκ. Ἀθ. Πηνιατῶρος, Κωνστ. Γ. Κωνσταντινίδης καὶ Χαρ. Φωκάς.

Ἀλέξανδρος Λαυριώτης. — Τηλεγραφικῶς ἀνγγέλλθη σήμερον ἐξ Ἀγίου Ὁρους ὁ χθὲς ἐπισυμβὰς θάνατος τοῦ ἐκ τῶν προεχόντων ἁγιορειτῶν γέροντος Ἀλεξάνδρου Λαυριώτου. Περί τοῦ ἀειμνήστου μοναχοῦ ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ θέλομεν γράψαι τὰ δέοντα. Ἡ Α. Θ. Π. διεδίδασε τηλεγραφικῶς συλλυπητικὰς προσρῆσεις τῇ ἱερᾷ Κοινότητι καὶ τῇ μεγίστῃ μονῇ Λαύρας.

Κηδεῖα. — Ἐν τῇ σήμερον ἐν Νεοχωρίῳ γενομένη κηδεῖα τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ κ. Ε. Εὐγενίδου Παντιᾶ τὴν Α. Θ. Π. ἐξεπροσώπει ὁ πανοσιολογ. Μ. πρωτοσύγκελλος, τὸ δὲ Δ. Ἔθν. Μ. Συμβούλιον ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Χίου καὶ ὁ ἀξίωτ. κ. Ζήσης Θ. Ζήσης. Ἡ κηδεῖα ἐγένετο, κατὰ θέλησιν τοῦ πενθοῦντος πατρὸς, δηλοῦντος γνώμην τοῦ θανόντος υἱοῦ αὐτοῦ περὶ κηδεῶν ἐν γένει, ἀνεὺ ἐκκλησιαστικῆς ἐκτάκτου πομπῆς, ἀλλ' ἐν μέσῳ κοινωνίας ἐκλεκτῆς, ἥτις πρὸ δεκατριῶν ἡμερῶν, ἐν χαρᾷ συμπανηγυρίσασα γεγονὸς τῶν φιλανθρώπων οἰκῶν Εὐγενίδου καὶ Ζαρίφη εὐφρόσυνον, μετέσχε νῦν καὶ τῆς ἀθάτου θλίψεως αὐτῶν ἐπὶ θλιβερωτάτῳ συμβάματι οἰκογενειῶν προθύμων πάντοτε ν' ἀνακουφίζωσι τῶν πενθούντων τὰς θλίψεις καὶ τῶν πασχόντων τὰς συμφοράς. — Ὅ τὰ κρύφια πάντων γινώσκων Θεὸς τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς, παραμυθίαν καταπέμπων ἐξ ὕψους ἐπὶ τοὺς πενθοῦντας τοῦ Παντιᾶ γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς, γένοιτο ἵλεως πᾶσι παρέχων καὶ τὴν ἀπειρον αὐτοῦ συγγνώμην εἰς τοὺς ἕνεκα τῆς ἀτελοῦς ἡμῶν φύσεως ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ εἰς αὐτὸν ἀμαρτάνοντας.

Ἐκκλησίαι ἐν τῇ διασπορᾷ.

Προϊστάμενος τῆς ἐν Νεαπόλει ἑλλην. ὀρθοδόξου κοινότητος, ἀντὶ τοῦ πανοσιολογ. ἀρχιμκνδρ. κ. Μκακρίου, διωρίσθη ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμ. κ. Ἀνθιμος Ἀλεξιάδης, ἐκ τῶν ἀρχαίων τελειοφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς καὶ πλέον μίζης τριακονταετίας ἐν ρομανικαῖς πόλεσι χρηματίσας ἱεροκέρυξ καὶ διδάσκαλος παρ' ἑλληνικαῖς κοινότησιν. Ἐγράφησαν δὲ τὰ δέοντα τῷ σεβασμ. μητροπολίτῃ Ἀθηνῶν ὅπως διατάξῃ τὸν ἐν Νεαπόλει διαμένοντα ἱερέα κ. Ἀντώνιον Πανδῆν ν' ἀπέλθῃ ἐκείθεν, καθόσον μάλιστα οὐδ' ἀπεστᾶλη ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ περιφερόμενος ἐν Νεαπόλει προσελήφθῃ ὡς ἐφημέριος τῆς ὁμογενοῦς κοινότητος, ἥδη δὲ προπαύζομενος ὅτι ἀνήκει εἰς τὸν κλῆρον τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας παρμένει ἐν Νεαπόλει, τὰς ἀνάγκων τὰς συνειδήσεις καὶ λειτουργῶν ἐν ἰδίῳ εὐκτηρίῳ ἐντὸς ἰδιωτικῆς οἰκίας.

Θ. ΟΥΣΠΕΝΣΚΗ ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ Ο ΘΕΟΤΟΚΗΣ
καὶ ἡ τῆς Λειψίας ἐκδόσεως Ἑρμηνειῶν
εἰς τὴν Ὀκτάτευχον

(ρωσιστὶ)

Ὁ σοφὸς διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα ρωσικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Θ. Οὐσπένσκη ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον βραχεῖαν ἀξίαν λόγου ἐπιστημονικὴν μελέτην, ἐν ᾗ πειρᾶται νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν μέθοδον, ἣτινι κατηκολούθησεν ὁ ἀοίδιμος Νικηφόρος Θεοτόκης ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ τῷ πρῶτον γενομένῃ τῷ 1772 ἐν Λειψίᾳ, ἔκτοτε δὲ μὴ ἐπαναληφθεῖσῃ, ἐκδόσει τῆς «Σειρᾶς ἐνὸς καὶ πεντήκοντα ὑπομνηματιστῶν εἰς τὴν Ὀκτάτευχον καὶ τὰ τῶν Βασιλείων» (1—2 μέγα σχῆμα, σελ. ὑπὲρ τὰς 2500), ὅπως οὕτω καταστήθῃ δῆλον κατὰ πόσον τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Θεοτόκη ἀντιπροσωπεύει ὠρισμένην χειρόγραφον παράδοσιν, ὠρισμένον τύπον χειρογράφων τῆς ἐν λόγῳ ἐρμηνευτικῆς σειρᾶς. Ἐφ' ὅσον δὲν ἐξακριβοῦται τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ χωλαίνῃ ἡ ἐσχάτως ἐν τῇ Δύσει (Γερμανίᾳ) ἀνακινηθεῖσα περαιτέρω ἐπιστημονικὴ μελέτη τῶν ἐν ταῖς διαφόροις εὐρωπαϊκαῖς βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων πολυπληθῶν (ὑπὲρ τὰς 30) χειρογράφων, τῶν περιλαμβανόντων ἐρμηνείας εἰς ὅλην τὴν Ὀκτάτευχον ἢ εἰς μέρη αὐτῆς. Ἐν τῇ κατ' ἰδίαν μελέτῃ ἐκάστου τῶν χειρογράφων τούτων τὸ πρῶτον προβαλλόμενον ζήτημα εἶνε ἡ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐντυπον ἐκδοσιν. Ἀλλ' ὅποια τις εἶνε ἡ ἐκδοσις αὕτη; Ἀνταπεκρίθη ὁ ἄλλως σοφὸς αὕτης ἐκδότης πρὸς τὰς αὐστηρὰς ἀπαιτήσεις τῆς νεωτέρας ἰδίως ἐπιστημονικῆς κριτικῆς; Διετήρησεν ἐν αὐτῇ ἀκριβῆ καὶ ἀνόθευτον τὸν τύπον τῶν ἀρχαίων χειρογράφων, ὅπερ ἐθηκεν ὡς βᾶσιν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, ὅπως οὕτω καὶ τὰ ἀνέκδοτα χειρόγραφα κριθῶσιν ὡς πρὸς στάθμην πρὸς τὴν ὠρισμένην ταύτην ἐντυπον ἥδη χειρόγραφον παρὰδοσιν; Εἰς τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀκριβῆ καὶ ὠρισμένην εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα ἀπάντησιν διηκόλυνε τὸν κ. Θ. Οὐσπένσκη ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἡδη ἀπὸ τοῦ 1902 γενομένη εὐτυχὴς ἀνακάλυψις ἀρχαίου χειρογράφου κώδικος, προδήλως παρομοίου πρὸς τὸν κώδικα, ὃν ἐθηκεν ὡς βᾶσιν τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ὁ ἀοίδιμος Θεοτόκης. Ὁ ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Οὐσπένσκη ἀνακαλυφθεὶς κώδιξ εἶνε τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 8 ἐν τῇ αὐτῇ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ ἀποκειμένον πολύτιμον διὰ πολυπληθῶν μικρογραφικῶν εἰκόνων κοσμούμενον ἐπὶ μεμβράνης χειρόγραφον ἐρμηνειῶν εἰς τὴν Ὀκτάτευχον, γραφέν ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀνῆκον δὲ πιθανώτατα εἰς αὐ-

τὴν τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην. Ἡ μελέτη τοῦ χειρογράφου τούτου, καὶ ἡ πρὸς τὴν ἐντυπον ἐκδοσιν ἀντιπαρβολὴ αὐτοῦ καθίστησι δυνατὴν τὴν ἐξακριβώσιν τῆς κατὰ τὸ φαινόμενον αὐστηρᾶς τηρήσεως ὑπὸ τοῦ Θεοτόκη τῆς χειρογράφου παρὰδόσεως. Τῷ ὄντι συμφώνως πρὸς τὰ τοῖς ἐντετυχμένοις ἐν ἀρχῇ τῆς ἐκδόσεως ἀπευθυνόμενα, ὁ Θεοτόκης φαίνεται περὶ πολλοῦ ποιούμενος καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς χειρογράφου παρὰδόσεως καὶ κατὰ τὰς ὑποδείξεις αὐτοῦ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι δὲν εἶνε δυσχερὴς ἡ ἀποκατάστασις αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ τε ἀνάγκη τῶν ὑποδείξεων αὐτοῦ τούτων καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Οὐσπένσκη γενομένη ἀντιπαρβολὴ πρὸς τὸν μνημονευθέντα κώδικα τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης πείθουσιν, ὅτι ὁ ἀοίδιμος ἐκδότης ἐφρόντισε μᾶλλον ὅπως καταστήσῃ πληρεστέραν ὡς οἶον τ' ἦν κατὰ τὸ περιεχόμενον τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ, ἢ ὅπως διασώσῃ καὶ ἀποδώσῃ τὸν ἀκριβῆ τύπον τῆς χειρογράφου παρὰδόσεως τῶν ὑπ' ὅσιν αὐτοῦ ἀρχαίων κωδίκων. Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως ἐργασία τοῦ Θεοτόκη κατὰ τὰς τοῖς ἐντετυχμένοις δηλώσεις καὶ ὑποδείξεις αὐτοῦ συνοψίζεται ἐν τοῖσδε: Βᾶσιν τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ἐθηκεν ὁ Θεοτόκης τὸν ἐπὶ μεμβράνης χειρόγραφον κώδικα ἐρμηνειῶν εἰς τὴν Ὀκτάτευχον καὶ τὰς Βασιλείας, ὃν κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβὴν αὐτοῦ ἀνεκάλυψεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ τότε μεγάλου διερμηνέως καὶ εἵτα ἡγεμόνος Οὐγγροβλαχίας Γρηγορίου Γαίκα. Ἀντίγραφον τοῦ κώδικος τούτου παρέβαλεν εἵτα πρὸς ὅμοιον ὀλίγῳ μετεγενέστερον μεμβράνινον ἐπίσης κώδικα, παραχωρηθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ μεγαλοσπαθάρχου Ἀλεξάνδρου Κωνσταντίνου, ὡς καὶ πρὸς τὰς ἐντύπους ἐκδόσεις τῶν ἐρμηνευτῶν. Προμηθευθεὶς εἵτα παρὰ τῶν μεγιστάνων τῆς ἐν Αὐγούστῃ Ἀριστοκρατείας χειρόγραφον τῶν ἀνεκδότων ἐρμηνειῶν Προκοπίου τοῦ Γαζάρου παρέλαβεν ἐξ αὐτοῦ καὶ ἄλλας ἐρμηνείας ἐλλειπούσας ἀπὸ τῶν κωδίκων τοῦ Γαίκα καὶ Ἀλεξάνδρου, ὀλιγίστας μόνον παρχλιπών. Ἐπὶ πᾶσι διὰ πολλοῦ χρόνου καὶ κόπου συνηγάγεν ὁ Θεοτόκης καὶ ἄλλας τινὰς ἐρμηνείας ἀπὸ τῶν ἐκδεδομένων ἐρμηνειῶν, ἃς ἐπίσης συμπρέλαβεν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ. Οὕτως συναπετελέσθη πληρεστέρα καὶ ἀρτιωτέρα Σειρὰ ἐρμηνειῶν εἰς τὰ δηλωθέντα κείμενα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, καὶ ἐξεπληρώθη ὁ κύριος σκοπὸς καὶ πόθος τοῦ ἐκδότου. Ἀλλ' ὁ Θεοτόκης, εἰς τῶν λογιοτάτων ἐλλήνων τῶν χρόνων αὐτοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἔχῃ συνείδησιν καὶ τῶν ἐν τοιαύταις ἐργασίαις ἀπαιτήσεων τῆς κριτικῆς ἐπιστήμης. Διὸ καὶ ἐπεχείρησεν ἐν τῇ ἐκδόσει αὐτοῦ νὰ διακρίνῃ τὴν ὕλην ἐκάστου χειρογράφου ὡς καὶ τῶν ἀλλεχόθεν παρ-

ληρθείσων ἐρμηνειῶν, οὕτως ὥστε νὰ εἶνε εὐχερὴς ἡ ἀποκρίσασις ἐκάστου αὐτῶν καὶ ἡ ἐπίλυσις τῶν σχετικῶν προβλημάτων τῶν ἀναφυομένων ἐν τῇ μελέτῃ τῶν διαφόρων χειρογράφων παρὰδόσεων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπεσήμηνε δι' ἐνὸς μὲν ἀστερίσκου τὰς ἐρμηνείας, ὅσαι ἐν τοῖς κώδιξι μὲν τοῦ Γρίκκα καὶ Ἀλεξάνδρου ἔκλειντο ἀνωνύμως, ἐν δὲ ταῖς παρὰβληθείσαις ὑπ' αὐτοῦ ἐντύποις ἐκδόσεσι καὶ ἐν τῷ χειρογράφῳ τοῦ Προκοπίου μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων, οἷς ἀνήκουσι· διὰ δὲ δύο δὲ ἀστερίσκων τὰς ἐρμηνείας, ἃς παρενέβαλε παρὰβλῶν ἐκ τῶν ἐντύπων ἐρμηνειῶν. Ἐπὶ τούτοις ἐποιήσατο χρῆσιν ὑποσημειώσεων, πρὸς δῆλωσιν τῶν διαφορῶν τῶν γραφῶν, καὶ ἀγκυλῶν, πρὸς δῆλωσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων ἀναπληρώσεων τῶν ἐλλειπῶν. Ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι δὲν διεσπάρη ἀκριβῶς τὸ σπουδαιότερον· τὸ περιεχόμενον δηλ. τῶν χειρογράφων κωδίκων, οὓς εἶχεν ὑπ' ὄψει ὁ Θεοτόκης, καθότι δὲν ἐσημειώθησαν τίνα τὰ ἀπὸ τοῦ χειρογράφου τοῦ Προκοπίου παρὰληφθέντα, παρελείφθησαν δὲ καὶ ἐρμηνεῖαι τινες τοῦ κώδικος τούτου. Ἐπὶ δὲ τούτοις, καθ' ἃ ἡ ἀντιπαράβολος τοῦ κ. Θ. Οὐσπένσκη πρὸς τὸν κώδικα τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης κατέδειξεν, ὁ Θεοτόκης πρὸς παρεμβολὴν ἄλλων ἐρμηνειῶν, ἀλλοχόθεν ὑπ' αὐτοῦ ἀντληθείσων, προέβη εἰς ἀθέλωτον πολλοῦ κατὰ τὴν ὕλην τῶν ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ χειρογράφων καὶ εἰς μετατόπισιν αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς θέσεως.

Διὰ ταῦτα καὶ διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Οὐσπένσκη ἐξακριβωθείσαν ἐπίσης μὴ ἀσπληρὴν τήρησιν καὶ αὐτῶν τῶν προληπτικῶν μέτρων, ἅπερ ἔλαβεν ὁ Θεοτόκης, διότι ἐξ ἀπροσεξίας κατὰ τὴν τύπωσιν πάντως ἐσημειώθησαν ἀστερίσκοι ὅπου ἤρμοζε νὰ μὴ σημειωθῶσι καὶ τὰ ἀνάπαλιν, ἢ ἐν λόγῳ πολυτιμοτάτῃ ἄλλως ἐκδοσις τοῦ λοιδορίου Θεοτόκη **μόνον μετὰ μεγάλων περιορισμῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀντιπροσωπεύουσα ὠριμμένον τύπον χειρογράφων.**

Ἐν τῇ ἀνά χειρὸς μελέτῃ τοῦ σοφοῦ διευθυντοῦ τοῦ ρωσικοῦ Ἰνστιτούτου παρενέβηται καὶ ἱκανῶς μακρὰ παρέκδοσις περὶ τῶν κατὰ τὴν XVII καὶ XVIII ἐκατονταετηρίδος ἐνεργειῶν ἐν Ἀνατολῇ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως πρὸς πλουτισμὸν τῆς βασιλικῆς βιβλιοθήκης δι' ἀρχαίων χειρογράφων καὶ περὶ τῶν ἀποπειρῶν αὐτῆς ὅπως εἰσδύσῃ εἰς τὴν αὐτόθι αὐτοκρατορικὴν βιβλιοθήκην. Τὴν παρέκδοσιν ταύτην ποιεῖται ὁ κ. Θ. Οὐσπένσκης, ὅπως ἀποδείξῃ κατὰ πόσον ὁ ἐκδότης τῆς Σειρᾶς συνδεόμενος μάλιστα διὰ φιλίας μετὰ τοῦ Γρίκκα ἠδύνετο νὰ ἐπωφεληθῇ ἐν ἄλλοις τοῦ πάν-

τως ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων ἀποκειμένου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ κ. Θ. Οὐσπένσκη ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντος, χειρογράφου κώδικος.

Π. ΚΟΜΝΗΝΟΣ

καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολ. Σχολῆς

ΥΠΗΡΞΕΝ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗΣ ΑΠΟΛΟΓΗΤΗΣ·

Ἦσαύτως δ' ἀσθήρικτος εἶνε καὶ ἡ ἄλλη κατὰ τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου τοῦ Σκαλτσούνῃ ἀντίρρησις, ἣν ἤκουσά ποτε ψιθυριζομένην ὑπὸ ἐνὸς ἀντιφρονούντος, ὅτι ὁ Σκαλτσούνῃς δὲν ἦτο ἀρμόδιος εἰς τοιοῦτον ἔργον, διότι τὰ συζητούμενα εἶνε ἐκ τῆς σφαίρας τῆς φυσιογνωσίας, ὁ δὲ Σκαλτσούνῃς δὲν ἦτο φυσιοδίφης· διὸ ἡ μέθοδος του εἶνε ἡ διὰ τῆς πλειονοψηφίας. Διότι, εἰ καὶ δὲν ἦτο φυσιοδίφης ὁ Σκαλτσούνῃς, ὅμως πλείστα ἔργα φυσιοδιφῶν ἐμελέτησε καὶ εἰς τὰς γνώμας φυσιοδιφῶν ἐστηρίχθη. Τοῦτο δ' ἀποδεικνύει καὶ τῆς μεθόδου αὐτοῦ τὴν ὀρθότητα. Διότι καὶ ἀληθὲς ἂν ἦτο, ὅτι ὁ Σκαλτσούνῃς ἔθετε τὸ ζήτημα εἰς τὴν πλειονοψηφίαν, πάλιν ἡ μέθοδος του θὰ ἦτο ὀρθὴ καὶ ἐπιστημονικὴ. Διότι, ὅταν πρόκηται νὰ ἀναιρεθῇ ἰσχυρισμὸς, ὅτι ἡ ἐπιστήμη εἶνε ὑλιστικὴ, εἶνε ἐναντίον ἡ τοῦναντίον συμφωνότατος πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν μέθοδον νὰ παρατάξῃ ὁ ἀναιρῶν τὸν ἰσχυρισμὸν, ὡς ἔπραξεν ὁ Σκαλτσούνῃς, τοὺς κορυφαίους τῶν διατριβόντων περὶ τὰς θετικὰς ἐπιστήμας καὶ δὴ καὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες παρεστάθησαν ὡς ὑπέρμαχοι τῆς ἀναιρουμένης γνώμης·

Ἀλλ' εἰ καὶ ὀρθῶς ποίῳν ὁ ἀπολογητὴς παρέταττε τοὺς κορυφαίους ἐπιστήμονας ἐναντίον τῶν ἀντιπάλων καταπαλαίων οὕτως αὐτοὺς, ὡς ὑπὸ πολλῶν κριτικῶν τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἐλέχθη, διὰ τῶν ιδίων αὐτῶν ὀπλῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ιδίου αὐτῶν πεδίου, δὲν εἶνε ἀληθὲς, ὅτι θέτει τὸ ζήτημα εἰς τὴν πλειονοψηφίαν. Διότι τὰ συγγράμματά του εἶνε προϊόντα συστηματικῆς καὶ φιλοσόφου τῶν ζητημάτων ἐξετάσεως, βαίνοντα κατ' ἐπιστημονικὴν μέθοδον, ὡς ἐξηγήσαμεν·

* συνέχεια καὶ τέλος ἀπὸ σελ. 395—396.

καὶ περιέχοντα κανονικὰς καὶ ἀκαταμαχήτους ἀποδείξεις τῶν γνωμῶν του εἰλημμένας τὸ μὲν ἐκ τῆς σφαίρας τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, ὅτε ἀντὶ ἰδίας γνώμης εὐλόγως προβάλλεται τὰς ἀνωτάτας ἐν ταῖς ἐπιστήμαις αὐθεντίας, τὸ δὲ ἐκ τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας, ὧν ἀποδείκνυται ἐνήμερος μύστης, τὸ δ' ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς πρὸ Χριστοῦ καὶ τῆς μετὰ Χριστὸν, ἐξ ἧς ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἀμίμητοι σελίδες, τὸ δὲ ἐκ τοῦ πλουσίου θησαυροῦ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν συναισθημάτων καὶ τῆς ἰδίας πείρας τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

Διότι, ἵνα τὰλλα χάριν συντομίας μὴ ἀναπτύξω διὰ μακροτέρων, ὁ Σκαλτσούνης ἤντησεν ἄφθονον ὕλικόν ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ βιοτικῆς πείρας, ἐν ᾗ εἶδε καὶ ἐψηλάφησεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν δύναμιν καὶ ἀλήθειαν τοῦ χριστιανισμοῦ. Διότι ὁ χριστιανισμὸς εἶνε θαῦμα καὶ τὸ θαῦμα ἐπαναλαμβάνεται καὶ οὐ μόνον ἐκ παλαιότερων, ἐκ τῆς παραδόσεως, μαθαίνει τις περὶ τῆς ἀληθείας αὐτοῦ καὶ δυνάμεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ συγχρόνων, καὶ εἰς ἕκαστος χριστιανὸς ἐξ ἑαυτοῦ. Διότι χριστιανὸς, οἷος ὁ Σκαλτσούνης, βλέπει ἐξ ἰδίας πείρας, ποῖα θαύματα ἠθικῆς ἀνυσώσεως καὶ ἠθικοῦ ἀγιασμοῦ κατορθοῦνται εἰς τὰ συναισθήματα, τὰς διαθέσεις, τὰς τάσεις, τοὺς διαλογισμοὺς, τοὺς λόγους, τὰς πράξεις καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ πιστεύοντος εἰς Χριστὸν καὶ διατελοῦντος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ καὶ μετέχοντος ἐνεργῶς τοῦ χριστιανικοῦ βίου ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ αὐτοῦ καὶ ἀναπνέοντος καὶ ἀφομοιούμενος τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ καὶ ἀφομοιούμενου πρὸς αὐτάς. Ἐκ ταύτης λειπὸν τῆς ἀφομοιώσεως καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ ἀπολογητὴς, μετουσιώσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν τῷ ψυχικῷ καὶ τῷ κοινωνικῷ βίῳ τοῦ χριστιανοῦ, ἐπήγασαν καὶ αἱ θαυμάσιαι ἐκεῖναι καὶ ἐπίζηλοι ιδιότητες τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀπολογητοῦ, περί τινων τῶν ὁποίων ἔγραψα ἐν τῇ «Κωνσταντινουπόλει», ἢ πρὸς τοὺς ἀντιφρονούντας εὐμένεια παρὰ τὴν ἀγανάκτησιν, ἣν τὸ ὀλέθριον αὐτῶν ἔργον τῷ ἐπροξένει, ἢ παρὰ τὴν τελείαν πεποίθησιν τῆς ὀρθότητος τῶν ἰδεῶν του ἀξιάγαστος αὐτοῦ μετριοφροσύνη, ἢ παρὰ τὸ γῆρας καὶ τὰς ἄλλας ἀσχολίας ἀκαταπόνητος αὐτοῦ φιλοπονία καὶ ὁ ζῆλος πρὸς προφύλαξιν τοῦ ἔθνους ἀπὸ τῶν

ἐθνοφθόρων φρονημάτων, ἢ ἀποφυγὴ τῶν τιμῶν καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἀξίας τῆς ἐργασίας ἄλλων ἐργατῶν, ἢ ἐν τῷ βίῳ λιτότης, τὸ ἀδάμαστον τοῦ πολιτικοῦ φρονήματος, ἢ εἰλικρίνεια, τὸ ἄδολον, τὸ ἀμνησίκακον ἢ ἐκ τοῦ συνόλου γλυκύτης, ἢ ἐκ τοῦ συνόλου γοητεία καὶ ἐπιβολή. Ταῦτα δὲ κατορθούμενα εἶνε ἐπανάληψις θαύματος ὀφειλομένου εἰς τὴν δύναμιν τοῦ χριστιανισμοῦ. Διότι ὁ κατορθῶν συναισθάνεται, ὅτι τὸ κατορθούμενον ὀφείλεται εἰς τὴν εἰς χριστὸν πίστιν καὶ τὴν μετ' Αὐτοῦ διὰ προσευχῆς καὶ τοῦ ἐνεργοῦ θρησκευτικοῦ βίου κοινωνίαν. Ὅθεν πᾶν τοιοῦτον θαῦμα, γενόμενον αἰσθητὸν εἰς τὸν πιστὸν, εἶνε νέα μαρτυρία περὶ τῆς ὑπερκοσμίου δυνάμεως καὶ ἀληθείας τοῦ χριστιανισμοῦ. Καὶ τὴν τοιαύτην μαρτυρίαν παρέσχε, μαρτυρίαν πολύτιμον, ὁ ἀοίδιμος ἀπολογητὴς, μάλιστα μὲν εἰς τοὺς προσωπικῶς γνωρίσαντας τὸν θαλερὸν πρεσβύτερον, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς μελετήσαντας τὰ συγγράμματά του, τὰ ὁποῖα εἶνε πλήρη ἐκδηλώσεων τῶν ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν αὐτοῦ συναισθημάτων καὶ φρονημάτων. Αὕτη δὲ ἡ μαρτυρία εἶνε ἰδίᾳ καὶ ἀναφαίρετος καὶ θὰ μένῃ ἴδιος αὐτοῦ ἔρανος εἰς τὴν ἀπολογία τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ ἐάν τις λαβὼν πάντα τὰ συγγράμματα τοῦ ἀπολογητοῦ ἀφαιρέσῃ καὶ τοῦτο καὶ ἐκεῖνο ὡς μὴ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ Σκαλτσούνῃ πρώτου, ἀλλ' ὑπ' ἄλλων προγενεστέρων αὐτοῦ.

ΛΟΓΙΣΜΟΣ ΗΛΙΟΥ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ

Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐξεδόθη ἀπόφασις τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου, καθ' ἣν, ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, κηρύττονται ἐθνικὰ κτήματα οἱ τέσσαρες ἀρχαιότατοι ναοὶ τῆς Ἀρτης, ὁ τῆς Θεοτόκου Παρηγορητρίας, ὁ τῆς Κάτω-Παναγίας ὁ τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ ὁ τῆς ἁγίας Θεοδώρας, καὶ ὁ ἐν Καλάμαις παλαιὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Οὕτως οἱ προϊστάμενοι τῶν κοινοτήτων καὶ μονῶν, ὧν εἰς τὴν ἐφορίαν ὑπάγονται τὰ ἀρχαῖα ταῦτα μνημεῖα τῆς χριστιανικῆς τέχνης, μαθαίνουσιν ἐπισήμως

ὅτι πᾶσα βλάβη καὶ ἀλλοίωσις ὑπὸ πρόφασιν ἀνακαινίσεως αὐτῶν τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ νόμου κατὰ τὰς περὶ φθορᾶς τῆς ξένης περιουσίας διατάξεις. Ἐλπίζεται λοιπὸν ὅτι κατὰ τὸ δυνατόν θέλουσι διατηρήσει καὶ τὸ σχέδιον καὶ τὸν διάκοσμον αὐτῶν οὐ μόνον τὰ μνημεῖα ταῦτα ἀλλὰ βραδύτερον, ὡς προσδοκῶμεν, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ τὰ συχνάκις θύματα γινόμενα καὶ τῆς ἀδιαφορίας ἡμῶν καὶ τῆς ἀνεξήγητου τάσεως πρὸς συμπλήρωσιν ὧν ἦν, ἢ μετατροπὴν τοῦ διακόσμου καὶ τῶν ἀγιογραφίων καὶ τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου τῆς οἰκοδομῆς. Ἡ φροντίς τῆς σωτηρίας τῶν τοιούτων ἀρχαιοτήτων ἀνήκει τοῦντεῦθεν εἰς τὸ κράτος καὶ γεννίεται διὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων· ἐπειδὴ δὲ πάντες οὗτοί εἰσιν ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένοι καὶ γνώριμος ὁ ζῆλος αὐτῶν ὑπὲρ ἀρχαιοτήτων, ἐχομεν πεποίθησιν ὅτι κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τὰ διδάγματα τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης θέλει διεξάγεσθαι πᾶσα πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ ὑπάρχοντος καὶ τοῦ περιωθέντος ἐργασία.

Τὸ παράδειγμα τὸ διδόμενον ἡμῖν ἐγγύθεν θέλει χρησιμεύσει πρὸς διατήρησιν καὶ τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς κλίματι μνημείων τῆς χριστιανικῆς τέχνης, ὑπὲρ ὧν δεόν νὰ ζητῇται ἡ συμβολὴ δοκίμων ἀρχιτεκτόνων καὶ ζωγράφων. *

ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑ

Πρόχειρον Νομικὸν Ἐγχειρίδιον περὶ τῆς ἐν Τουρκίᾳ περὶ ἀκινήτων θεσμοθεσίας.

Ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον λίαν λυσιτελεῖς πόνημα ἐξέδωκε προσφάτως ὁ γνωστὸς φιλόπονος νομομαθὴς κ. Γρηγόριος Ἐγγονόπουλος, πρῶτον μελέτης καὶ πείρας κτηθείσης ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ δικηγορικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος. Οἱ ἰδιοκτῆται ἀκινήτων καὶ ἐν γένει πάντες οἱ ἀγορᾶς καὶ πωλήσεις ἀκινήτων ἀναγκασθέντες νὰ ἐνεργήσωσι γινώσκουσιν ἐκ πείρας τὰς πολλαπλὰς δυσχερείας, αἵτινες παρουσιάζονται ἐν ζητήμασιν ἀναφερόμενοι εἰς τὰ ἀγοραζόμενα ἢ πωλούμενα ἢ ἐκμισθούμενα ἀκίνητα.

Ἡ προσφυῆς καὶ ἐπιμελεμένη διάταξις τῆς βλῆς τοῦ εἰρημένου πονήματος, αἱ ἐν ἐκάστῳ κεφαλαίῳ εἰσαγόμεναι λεπτομέρειαι ἐπὶ πάσης πράξεως κληρονομικῆς, αἱ προσαγόμεναι νομικαὶ ὁδηγαί πρὸς διεξαγωγὴν καὶ περάτωσιν τῶν διαφόρων σχετικῶν πράξεων, καθιστῶσι τὸ ἔργον ἀπαράμιτον ὁδηγὸν παντὶ πολίτῃ, ἐμπόρῳ, ἐπιστήμονι, κτηματῇ, ἐκμισθωτῇ, κλπ.

Διὰ πολλοῦ ἐπαινοῦ ἄξιος τυγχάνει ὁ κ. Γρ. Ἐγγονόπουλος φέρων εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος ἔργον χρησιμωτάτον καὶ δὴ καὶ ἀναγκαῖον, καθότι οἱ πλεῖστοι σχεδὸν τῶν παρ' ἡμῖν διατελοῦσιν ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῶν ἀναγκαίων διατυπώσεων τῶν ἀπαιτούμενων εἰς διεξαγωγὴν κληρονομικῶν πράξεων.

Ἐπεύθυνος Ι. Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗΣ

τῆς ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ ἰσχυούσης περὶ ἀκινήτων θεσμοθεσίας. Συνιστῶμεν πᾶσι τὸ ἔργον θερμῶς ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῶν τῶν ἐνδιαφερομένων. Τιμᾶται γρ. 15 καὶ εὐρίσκεται ἐν πᾶσι τοῖς βιβλιοπωλείοις.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ἀποφάσει τῆς Π. Κ. Ἐκπιδ. Ἐπιτροπῆς δηλοῦται καὶ διευθύνεσι καὶ διδασκάλοις τῶν κατ' ἡμᾶς ὀρθοδόξων σχολῶν ὅτι ὀφείλουσιν οὗτοι ἵνα ἀντὶ πάσης ἄλλης ἐκδόσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης ποιῶνται χρῆσιν ἐν ταῖς σχολαῖς αὐτῶν τῆς ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου καὶ ἐγκριθεῖς τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐκδοθείσης Καινῆς Διαθήκης, ἐν Κων)πόλει 1904.—Δηλοῦται δὲ ἐπίσης ὅτι μετὰ τῶν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐγκριθέντων διδασκτικῶν βιβλίων συμπεριλαμβανονται καὶ τὰ ὑπὸ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν βιβλία: **Κ' Ἀνυπέρτου Κώνστα — Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις**, ἐν Κων)πόλει 1905, τύποις Ἀριστοβούλου καὶ Ἀναστασιάδου, καὶ **Ἀράπη Α. — Ἑλληνικὸν Ἀναγνωσματοῦριον** ἔτος σχολ. Γ', ἐν Κων)πόλει 1905, βιβλιοπ. Δεσπότη-Σφύρα-Γεράρδου.

Ἐκ τοῦ Γραφείου.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον.

Προσκαλοῦνται οἱ Σόλων Χρ. Ζωγράφος καὶ Γεώργιος Χρ. Ζωγράφος, ἀμφότεροι εἰσοδηματῆται, ὑπήκοοι ὁθωμανοὶ, διαμένοντες ἐν Ἀθήναις, ὅπως ἐμφανισθῶσιν εἴτε αὐτοπροσώπως εἴτε δι' ἀντιπροσώπων νομίμως διορισμένων πρὸ τοῦ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐδρεύοντος Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου τὴν πρώτην διακάσιμον τετάρτην καὶ ὥραν 9ην τῆς πρώτης εὐρωπαϊστὶ μετὰ παρέλευσιν τριάκοντα καὶ μιᾶς ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρώτης διὰ τῶν ἐφημερίδων δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας κλήσεως, ὡς ἐναγόμενοι ὑπὸ 1) τῆς κοινότητος Κεστορατίου, 2) τῆς ἐν Φαναρίῳ Μεγάλης τοῦ Γ. Σχολῆς, 3) τοῦ ἐν Πριγκίπων Ἐθν. Ὁρφανοτροφείου, 4) τῶν ἐν Ἐπταπυργίῳ Ἐθν. Φιλανθρ. Καταστημάτων, 5) τῆς ἐν Πέτρῳ Φιλοπταιχοῦ Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν, 6) τῶν Ἐκπαιδευτηρῶν τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου, 7) τοῦ Παρθενιαγωγείου τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Σταυροδρομίου, 8) τῆς Κεντρικῆς ἐφορίας τῆς ὀρθοδόξου κοινότητος Πέτρῳ καὶ 9) τῆς ἐν Φαναρίῳ Λέσχης Μνημοσύνης, διὰ τοῦ πληρεξουσίου δικηγόρου αὐτῶν Μιχαήλ Γ. Θεοτοχᾶ, ἑξαιτουμένων διὰ τῆς ἀπὸ 10 αὐγούστου ε. ε. ἀγωγῆς αὐτῶν τὴν καταδίκην τῶν ἐναγομένων ἵνα πληρώσωσιν αὐτοῖς ἀνὰ λίρας 88 6855 ἑκάστοις ἐντόκως πρὸς 9 ὁ) ετησίως ἀπὸ τοῦ αὐγούστου 1898 μέχρι ἐξοφλήσεως ὡς καὶ τὰ δικαστικά ἐξόδα καὶ τέλη καὶ τὴν δικηγορικὴν ἀμοιβήν. Ἄλλως ἢ κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν δικασθήσεται ἐρήμην αὐτῶν. Ἡ παρούσα κλήσις δημοσιεύεται τρίς κατὰ συνέχειαν διὰ τῆς «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ἐκδομένων ἐφημερίδων «Ἀχροπόλεως» καὶ «Ἐμπρός».

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1905

Ὁ πρόεδρος

+ ὁ Κυζίκου ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ὁ γραμματεὺς

Π. Δ. Νικολόπουλος

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

726797